

Мапирање на политики и практики за социјална инклузија и социјална кохезија во Р. Македонија

Презентација на истражување и наоди

- Никица Мојсоска Блажевски**
- Маја Ристовска**

Цели на истражување

- **Општа цел:** анализа на улогата на ССО во промовирање на социјална инклузија и социјална кохезија
- **Специфични цели:**
  - ❖ Мапирање на политики поврзани со ССО, социјална инклузија, социјална кохезија и меѓусебната поврзаност
  - ❖ Мапирање на практики во 3 ССУ (Боро Петрушевски, Никола Штејн, Р. Р. Ричко) и нивното влијание врз социјална инклузија

Цели на истражување (прод.)

- **Социјална инклузија во однос на:**
  - процесот на запишување во ССО, како и следењето и насочувањето на децата во стручни образовани програми
  - осипување на деца од образование
  - организирање и реализација на практична настава
  - премин од ССО кон пазар на труд

Методолошки пристап

- Партиципативен пристап
- Воспоставени национално советодавно тело и 3 локални советодавни тела
- Комбинирано квантитативно и квалитативно истражување, како и документарна и теренска анализа
- Теренско истражување:
  - 3 студии на случај - спроведен прашалник за ученици од 1 и 4та година (321) и прашалник за професори
  - Податоци од училишта
  - Интервјуа – Спроведени 46 интервјуа на национално и локално ниво

Социјална инклузија во образование

- Појасно разбирање, елементи, а не дефиниција (Boot and Ainscow, 2002):
  - Еднакво вреднување и однесување кон сите ученици и вработени
  - Поддршка за вклучување на учениците во различните културни опкружувања, општинските активности како и во наставната програма на училиштата
  - Осигурување дека училишната култура, политиките и практиките ги земаат во предвид различностите на учениците
  - Намалување на бариерите за учење на сите ученици
  - Учење од сопствените мерки и најдобри практики за намалување на бариерите за пристап и учество на специфични групи на ученици и ширење на мерките кон сите ученици
  - Создавање на училишта кои даваат целосна поддршка и стимулирање на наставниците и учениците
  - Истакнување на улогата на училиштата во градењето на општински вредности како и зголемувања на постигнувањата

Социјална инклузија во образование (прод.)

- Промена на пристапот и разбирањето кон инклузија:

Лица со посебни
потреби

Инклузивност на
ранливи групи

Наоди – Статистички показатели

- **Статистички показатели (2007-2011) - извор Еуростат и ДЗС:**
  - Зголемени инвестиции во образование (% од БДП) – од 4,3%-5%
- - Зголемена стапка на упис во ССО – 58,7% - 59,4% (70%, 2001)
  - Намалена стапка на население (25-64) со ниско образовно ниво – 33%-29%
  - Намалена стапка на осипување од училиште – 20% - 11,7% (2012)
  - Намалување на сооднос наставник - ученик од 16,3% на 14,8%

Наоди – запишување во ССО и насочување според способности

- Запишување

- Уписот во средно образование се базира на бодови според претходниот успех на ученикот (најмногу бодови за медицински струки, гимназија, и потоа ССО)
- Вака поставениот систем сугерира поатрактивни од помалку атрактивни струки
- Поради намален упис и атрактивност на ССО, некои ССУ се соочуваат со помал број на ученици

Наод – запишување во ССО и насочување според способности

- Лица со посебни потреби:
  - Нема практика на нивна сегрегација
  - При упис не се зема податок дали детето е со посебни потреби
  - Сепак поширок наод за практиките не можеше да се воспостави поради мал број на запишани лица во избраните ССУ

Наод – запишување во ССО и насочување според способности

- Селекција по основ на етничка припадност:
  - постои главно поради можност за учење на мајчин наставен јазик

Предизвици:

- 1) надминување на културни и физички бариери (најдени бројни воннаставни активности во училиштата)
- 2) сепак поширок опфат е потребен поради идно искуство на пазар на труд (практична настава на јазик на етничка заедница – вработување)

Наод – запишување во ССО и насочување според способности

- Следењето и насочувањето на децата во посебни образовани програми според способности
- - **БП** - 58% од професорите одговориле дека училиштето ги насочува децата во посебни образовани програми според способностите на децата
  - **РР Ричко** - 34%
  - **НШ** - незначително

Наод – рано напуштање на образование

- Силна свесност за превенција од рано напуштање на училиште на национално ниво
- Превентивни мерки:
  - Задолжително средно образование
  - Бесплатни книги и превоз
  - Финансиска помош (УПН, стипендии за Роми....)
  - Зајакната улогата на ДПИ за следење на децата кои не посетуваат училишта
  - Работа со деца и родители во училиште
  - Воведување на ЕМИС
  - Успех на ученици

Наод – рано напуштање на образование

- **Интервенција на локално ниво – добра практика АСУЦ БП**
  - Ментори и тутори за социјално ранливи категории на деца
  - Училишна стратегија за превенција од рано напуштање на училиште
  - Акционен план за следење на професионален интерес на ученици (училишен психолог)

Наод – практична настава

- Потреба за зголемување на квалитет и реализација на практична настава
- Континуирани напори на директорите препознаени во сите училишта
- Дали учениците ќе искушат квалитетна практична настава зависи од:
  - а) добрите (неформални односи) со бизнис заедницата,
  - б) од добро опремените лаборатории во рамките на училиштата,
  - в) сопствени компании на училиштата.

Наод – практична настава

- Предизвици:
  - Недостасува државна стратегија или организиран систем за соработка помеѓу бизнис заедницата и училиштата.
  - Опременост на лаборатории – државни интервенции и/или финансиска моќ на училиштето

Наод – транзитирање на пазар на труд

- Недостасуваат податоци за стапка на невработеност според вид на ССО
- Училиштата исто така немаат доволно информации каде преминале нивните ученици
- Анализата на прашалникот за ученици покажа дека:
  - - 50% од учениците ќе бараат работа после завршување на училиштето
  - - 87% од оние кои одговориле дека нема да бараат работа, планираат да се запишат на факултет
  - - Најмногу очекуваат помош од нивните пријатели, а помалку од кариерните центри, АВРМ и наставниците

Наод – транзитирање на пазар на труд

- Кариерните центри функционираат во рамките на училиштата, но се водени од постојни вработени
- Улогата, функцијата и успешноста зависи од нивната упорност, посветеност и креативност
- Недостасуваат соодветни методи за следење по завршување на образованието
- Недостасуваат врски со АВРМ за насочување на учениците, но и врски со ЦСР за следење и помош на социјално ранливите ученици

Препораки – за сите три училишта

- 1. Слаб успех на учениците:
  - училишни тимови кои ќе работат на откривање на причините за слабиот успех, ќе предлагаат мерки за надминување и ќе ја следат примената
  - Демотивацијата - организирање на мотивациски предавања за учениците од истакнати и докажани личности кои го завршиле образованието во училиштето
- 2. Воннаставни активности – Поголемо вклучување на учениците во различни воннаставни активности, драма, уметност, волонтерска работа за помош на стари лица во општината и сл.
- 3. Проширување на постојниот систем за менторство и тутурство кон сите ранливи категории

Препораки – за сите три училишта

- 4. Воведување на систем за обука на наставници:
  - зголемување на нивните компетенции за инклузивно образование
  - обука за методи и техники за рано препознавање на отсуството на ученикот (absenteeism)
- 5. Јакнење на улогата на кариерните центри:
  - насочени кон ранливите категории
  - организирање на саеми за работа каде ќе се среќаваат ученици и можни идни работодавци
  - регионално поврзување на кариерните центри.

Препораки – Национално ниво

- **Премин кон пазар на труд – Препораки:**
  - - Насочување и приоритизирање на работата на Кариерните центри кон работа со социјално ранливи категории на ученици
  - - Поврзување на Кариерните Центри и локалните канцеларии на АВРМ на принципот на Литванија (“Youth employment Centers”)

Ви благодариме на вниманието

